VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Älykkäiden teknologioiden eettisistä ohjeistuksista

Anna-Mari Rusanen
Erityisasiantuntija, JulkICT, Valtionvarainministeriö
Yliopistonlehtori, vastuullinen tutkija, Kognitiotiede, Digitaalisten Ihmistieteiden osasto, Helsingin Yliopisto

Miksi eettistä keskustelua tarvitaan?

- Ns. uudet algoritmiset, esim. kone-oppimiseen ja syväoppiviin verkkoihin perustuvat ns. älykkäät autonomiset menetelmät:
- laskennallisesti että tiedonkäsittelyltään aiempia järjestelmiä monimutkaisempia, älykkämpiä ja sopeutuvampia.
- ”jonkinasteinen harkinta”
- Seurauksia: Rooli viranomaistoiminnassa/tutkimuksessa/tms muuttuu
- Myös laajemmat yhteiskunnalliset vaikutukset:
  - Syrjintä- ja oikeuskysymykset, demokratiakehitys, jne.
  - Mm. ilmasto/ympäristökysymykset

Vaikutusten arviointi

- Dignum 2018, Koivisto & al 2018:
  - *Eettisten tekijöiden suunnittelu (Ethics by design):* eettisen päättelyn tai päätöksenteon toteuttaminen tekoälyjärjestelmässä
  - *Suunnitteluetiikka (Ethics in design):*
  - Autonomisten/älykkäiden järjestelmien suunnittelun eettiset periaatteet
  - vaikutusten suunnittelu & arviointi
  - *Ammattietiikka (Ethics for design(ers):*
  - Tekoälyn kehittäjien ja käyttäjien eettisen toiminnan tukeminen toteutuksen, käyttöönoton ja hallinnan näkökulmista.
  - toimintamallien kehittäminen, codes of conduct, standardit ja sertifiointi.

Eettisten ohjeistusten lähestymistavat

- Periaatteellinen
  - Yli 70 erilaista ohjeistusta (IEEE, HLEG, AI4people…)
  - Periaatekokoelmia, toivotaan muuttuvan käytäntöjä ohjaaviksi normeiksi.
  - Toistaiseksi ei vahvempaa regulatiivista roolia.
  - Pääasiallisesti yleisiä eettisiä normeja, tekoälyspesifit normit:
  - läpinäkyvyys, selitettävyys, jäljitettävyys…
  - Vastuullisuus (määrittäminen) ja vinoumat (syrjintä)
- Metodipohjainen
  - Eettinen näkökulma lähtee käytännön esimerkkien kautta, tarkastelu etenee vaiheittain

Valtionvarainministeriö

- Rinteen hallitusohjelma: maininta tekoälyn eettisten ohjeistusten laatimisesta
- VM: valmistelu aloitettu kesäkuussa 2019
  - Jatkoa Tietopoliittiselle selonteolle
  - Poikkihallinnollinen, laaja-alainen verkostomainen yhteistyö mm. hallinnon eri alojen, korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja kansalaisjärjestöjen kanssa
  - Huomioidaan kansallinen, EU- tason ja myös globaali keskustelu sekä tutkimus
- Tavoite: Laaja-alainen, yhteinen ymmärrys ”eettisesti kestävästä tekoälystä”
  - Demokratiakehitys, tasa-arvoisuus, polarisaation esto jne
  - Ilmasto- ja ympäristökysymykset